

Moc, která se nepoučila

Skončilo první kolo zápasu občana s mocí. Nápor moci proti občanům byl mimořádně koncentrovaný, ale z toho vůbec nevyplývá, že by šlo o jednostrannou převahu. Spíše naopak. Hlad po pravdě a právech tím pochopitelně rostl v přímé úměře. Charta 77 je dychtivě čtena a rozšiřována namnoze i těmi, kteří už mezitím proti ní protestovali a dodatečně se teď diví (i stydí), proč vlastně zvedli hlas proti svým vlastním právům.

Skončilo první kolo a počet signatářů (ovšem neveřejně) se zatím zdvojnásobil, protože dosavadní průběh oficiální kampaně dokonale prokázal její potřebu a životaschopnost.

Paralela s lety padesátými je ovšem nebezpečná pro obě strany. Občan má být zastrašen a přímí původci decimováni, aby nikoho už nikdy nenapadlo se ozvat: po různých diskriminačních a jinak donucovacích opatřeních přijdou politické procesy, však my vám ukážem, co všechno dovedem! Moc zaharala náramky a pustila psy ze řetězu, ale dobře vzpomínejme, koho ti psi tenkrát také puštění ze řetězu nejvíce pokousali... Kdo skončil v žalářích nejtemnějších a na šibenících? A to je setsakra poučné memento!

Nízké pudy není radno příliš rozněcovat a živit, rády se totiž vyřádí i na svých původcích. A ještě v jednom je tahle paralela velmi

nebezpečná a rovněž pro obě strany. Padesátá leta byla součástí studené války, bylo to období, kdy světový konflikt visel na vlásku a takové srovnání by dnes věru světu neprospělo a jen málokdo by si teď troufl k něčemu podobnému. To není útěcha, nýbrž reálná úvaha vycházející z faktů, protože poměr sil je dnes poněkud jiný zejména proto, že ten, kdo tak halasně vytrubuje své mírové záměry nemůže přes noc stáhnout železnou oponu, neboť by tím stáhl současně i roletu svého obchodu. To prostě nejde. A pak – padesátá leta byla vyvrcholením jedné ne příliš slavné epochy, po které následoval pád, i když dozvuky ještě nějaký čas trvaly. Ani tentokrát by vyhlídky nebyly lepší. Kdo ovšem mermomocí chce vletět do záhuby, tomu není pomoci. Obvykle se v takovém případě používá svěrací kazajky.

Byla řeč o nízkých pudech. Jedním z nejnižších je vyvolávání psychózy závidosti, což je atribut veskrze měšťácký. A tak se lidu ukazují auta a vily a milenky signatářů Charty, uměle se nafukuje jejich majetek, aby si prosfáček řekl: safra, ti si žijí, o tom se nám ani nezdá, to se jim to pak rebeluje. Tahle závist má v našem národě dávné kořeny, ne nadarmo ji oficiální propagandisté vyhrabali. Ale-ouha! I to je velmi nebezpečné. Kdo jednou začne druhému závidět auta, vily, milenky a velké

finance, nezabaví se pak závistí ani v případech, kdy začne počítat vily, milenky, auta a majetek vysokých funkcionářů tohoto státu. Lidé přece nejsou slepí a dobře vědí, kdo kde bydlí, jak si žije, co kupuje a kde to kupuje. A čím tíživější bude ekonomická situace, což se stále více projevuje neplánovaným chaosem plánovaného hospodářství a tichým leč trvalým růstem maloobchodních cen, tím více si to budou uvědomovat. Až jednoho krásného dne závist přeroste v nenávist. Nízké pudy by raději měly zůstat za sedmerými zámky.

A ještě jedna závist vystrčila růžky. Vyčítá se některým lidem, že prohlédli dříve než ti, kteří se dnes vyšplhali nejvýše. Básníkovi se zazlívají svazácké veršičky, které psal v době, kdy oni ještě splétali provazy k oprátkám. Nebo snad chtějí přehlušit svůj strach, aby se někdo nezeptal, co všechno tenkrát dělali oni? Vůbec se počítá s přílišnou sklerozou lidí, jakoby celý národ byl v jejich pozeňnaném věku. Zlostně dnes plijí na rok 1968, aby snad za tou clonou slin zmizela také jejich účast: ve vládě, v parlamentu, ve stranickém aparátu a nikoliv na bezvýznamných místech. A jak se dušovali-až do příchodu vojsk-že už nikdy nezradí zájmy lidu a že jiné cesty není. Otočili jak na obrtlíku

a od národa požadují totéž už osm let. Signatářům Charty 77 říkají, že jsou samozvanci a utěšují se, že je jich tak málo. Nemají-li být poprávu nazýváni samozvanci ti, kteří tenkrát pod rouškou noci přišli-ať vystoupí z anonymity ti, kteří je tenkrát pozvali! Nemusí jich být ani sedm set jako signatářů Charty 77, stačí pouhé jedno procento z toho počtu – ale jmenovitě a veřejně.

Jediná závist budiž povolena: Že Charta 77 nebyla umlčena, že se jí dostalo takové podpory. Že se ozvaly hlasy na její obranu přímo v zemích socialistického tábora: v Maďarsku, Polsku, NDR i v samém Sovětském svazu. Že se jí ujali evropští socialisté, komunisté v italské Unitě a francouzské Humanité, že ji podporují komunisté v Belgii, Řecku, Anglii a ve Španělsku. Že zalahodila sluchu demokratů na celém světě.

To je dobré východisko pro přípravu Bělehradu, protože záležitost Charty 77 přerostla v jediný předpoklad demokracie a míru. V jedinou alternativu mezi právy občana a mocí.

Praha, 1977

CHARTAN

© Palach Press

Heslo a cíl: Izolovat

Izolovat! zní heslo. Izolace – tak se jmenuje cíl. V téže době, kdy říkal Mlynářovi: «Patříte nám a my vás nepustíme!» měl Leonid Brežněv v srpnu 1968 pro jiného ze svých českých zajatců jinou odpověď na jinou otázku: «Víme, že to, co se stalo, znamená odepsat v Československu celou jednu generaci. Ale ti, co přijdou po ní. . . »

Co s generací, kterou je třeba odepsat? S tím jsou zkušenosti. Po válce už byla jedna nebo dvě.

Část emigruje, část se pozavírá, takříkajíc zlikviduje. Ale to je pořád menšina. Kvalitní, možná, reprezentativní, to určitě, ale menšina. Dokonce nevelká. Co však s ostatními, s těmi, kteří zůstali, a tak či onak nespádají pod fyzickou likvidaci? Izolovat! A tak se izoluje. Izolace se stává stále víc hlavním popisem práce státních a stranických orgánů v čele s policií. Pod jejím vedením, chrabrým, ocelovým, osvíceným. Aby policie, a pod jejím vedením strana i stát, mohla skutečně působit chrabře, osvíceně a – řekněme si to rovnou, soudruzi –, tak jaksi lidsky, je třeba splnit několik předpokladů. Především musí plně podléhat policii sovětské, pokud možná v dohodě se stranou (Československo, Bulharsko, svým způsobem i NDR jsou příkladem pro ostatní), ale nikoli nezbytně. Polské i maďarské stranické vedení by mohly povídat, ale to jsou možná jen dočasné nedostatky. – Zadruhé musí mít pod kontrolou v

zemi naprosto všechno a každého. Seběmenší skulína v této úplnosti je na překážku policejní chrabrosti, osvícenosti a především lidskosti. – Za třetí musí policejní slovo platit jako zákon boží (či Stalinův). Oslabení vedoucí úlohy policie, každé ohrožení její autority, může mít nedozírné následky. Stačí se podívat kam to vedlo v Československu, v Portugalsku, v Řecku, ve Španělsku. Vezměme si příklad z těch, kteří si nedělají falešné iluze, praví moudře soudruh Bilak. Z Chile, především. A ze SSSR, samozřejmě. A ze soudruha Idi Amina. Jinak budeme všichni viset, to nebude už žádné jaro osmašedesátého. Jen ti, kdo tohle chápou, mohou být humáni. Soudruh Idi Amin správně a po pravdě prohlašuje: Jak by mohli být v Ugandě političtí vězni, vždyť my ani nemáme vězení. A nelže, stejně jako nelžeme my, když prohlašujeme na adresu všech zahraničních i domácích štváčů a rozvratníků: Jakápak je u nás kontrola tisku, vždyť my ani cenzuru nemáme, každý píše na vlastní odpovědnost a riziko. Všichni naši novináři to mohou potvrdit. . .

Soudruh Bilak ví co mluví, kdo jiný to zná líp?

Když byly splněny základní předpoklady, začíná vlastní činnost. Za Stalina platilo: Odhalovat a likvidovat. – V dnešních humáních časech naopak: izolovat, zastražit a slíbit. Technika je prostá. Proveďte se proskripce, sestaví se seznam, řekněme,